

הלכות יום הכיפורים – I

ברכת שהחיינו ביום כיפור

שוע"ר סי' כה

כא אם שמע קדיש ... בין תפילין של יד לתפילין של ראש, לא יפסיק לענות עם הצבור ... ואם פסק וענה הוי הפסק בין ברכת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש, וצריך לברך על תפילין של ראש.

שוע"ר סי' נט

ד וי"א שאחר סיום ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה לא יענה אמן, שלא להפסיק בין ק"ש לברכה שלפניה.

שוע"ר סי' ריג

ו בברכת המצות אם כל אחד עושה מצוה בפני עצמו, אף שכולן מצוה אחת, כגון שכל אחד מתעטף בציצית או לובש תפילין, הרשות בידם, אם רצו אחד מברך לכולם כדי לקיים ברב עם הדרת מלך, ואם רצו כל אחד מברך לעצמו ... [אבל] כשכולם מקיימים המצוה ביחד, כגון שמיעת קול שופר או מגילה מצוה, שאחד מברך לכולם.

שוע"ר סי' תפט

א מצות עשה מן התורה שיספ[ו]ן כל אחד מישראל ... שנאמר וספרתם לכם ... ואומר שבעה שבועות תספר לך וגו' ... אם הוא בעצמו שמע הספירה מפי חברו ... השומע הוא כאומר ... ויש חולקין על זה ואומרים שצריך שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממש, שכל אחד יספור בעצמו. ויש לחוש לדבריהם לכתחלה.

יב מי שרוצה לדקדק לספור בצאת הכוכבים, והוא מתפלל ערבית מבעוד יום עם צבור המתפלל ערבית עם סמוך לחשיכה וסופרים בבין השמשות ... כבר יצא ידי חובתו להאומרים שמצות אין צריכות כונה ... לא יברך כשיספור בלילה, שהשומע כעונה. ואפילו אם היה מחשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו, אין זה כלום להאומרים שמצות אין צריכות כוונה כלל, אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה.

יד מי ששואל אותו חברו בבין השמשות כמה ימי הספירה בלילה זה, יאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך לא יוכל הוא עצמו לחזור ולמנות בברכה, לפי שכבר יצא ידי חובתו במה שאמר לחברו היום כך וכך, לפי דברי האומרים שאין צריך כונה לצאת ... אבל השואל יכול לספור בברכה, אף ששמע כבר הסיפור מהמשיב, מכל מקום בשעה ששמע היה בדעתו לחזור ולספור, שהרי בשביל כך הוא שומע, ונמצא שהיה בדעתו בפירוש שלא לצאת בשמיעה זו.

שוע"ר סי' תריט

ז ואחר כך אומר הש"ץ שהחיינו בלא כוס, לפי שיום הכיפורים הוא דבר הבא מזמן לזמן, וצריך לברך שהחיינו כמו בכל הרגלים. אלא שאי אפשר לברך על הכוס מבעוד יום, משום שכיון שצריך שהגיענו לזמן הזה, הרי קיבל עליו יום הכיפורים ואסור לו לשתות מן הכוס. וגם אי אפשר לברך על הכוס וליתן ממנו לתינוק.

ח ומן הדין היה נכון שכל הקהל יצאו ידי חובתן בברכת השליח ציבור, ולא יברך כל אחד ואחד בפני עצמו, לפי שברוב עם הדרת מלך ... אלא שעכשיו על הרוב אין השליח ציבור מכוין כלל להוציא אחרים, לכן יברך כל אחד ואחד לעצמו בלחש, ויזהר לסיים קודם שיסיים השליח ציבור, כדי שיוכל לענות אמן אחר ברכת השליח ציבור. וכן הדין בברכת הלל. וכן הדין בברכת הלולב שבבית הכנסת.

מ"א שם ס"ק ג

ושל"ה כתב דמותר לסמוך על הש"ץ כמ"ש סי' רצ"ח סי"ד, והוא הדין בברכת הלל ולולב עכ"ל. ולי נראה דעכשיו על הרוב אין הש"ץ מכוין להוציא אחרים, לכן יברך לעצמו. וכן נוהגין בהלל ולולב.

שוע"ר סי' תרכא

ד ואחר המילה יש נוהגין לברך ברכת המילה בלא כוס, לפי שאי אפשר לטעום ממנו. וגם אין מטעימים לתינוק, גזירה שמא יהיה התינוק רגיל בשתיה זו של מצוה ויורה היתר לעצמו לשתות מכוס של ברכה אף לכשיגדל. ואף על פי שבתשעה באב מטעימים לתינוק, ואין חוששין לכך מפני שהוא דבר שאינו מצוי, כמ"ש בסי' תקנ"ט. מכל מקום ביום הכיפורים שהוא מן התורה וענוש כרת החמירו יותר, וחששו אף לדבר שאינו מצוי.

ה ויש נוהגין לברך על הכוס ולהטעים ממנו לתינוק הנימול, שבקטן כזה אין לגזור שמא ישתה אף לכשיגדל. ואף על פי שכל כוס של ברכה צריך להטעים ממנו לקטן שהגיע לכלל חינוך ברכות, כמ"ש בסי' רס"ט ותקנ"ט. מכל מקום כוס של מילה שהברכה נתקנה בשביל תינוק הנימול, לכן די כשנותנים לו לשתות. ומכל מקום צריך ליזהר שיתנו לו לשתות קצת מהכוס מלבד מה שנותנים לפיו כשאומר בדמ"ך חי.

ו ויש נוהגים שמברכים על הכוס ומטעימים לתינוקות כמו בתשעה באב. ואע"פ שאין לנהוג כן לכתחלה ביום הכיפורים מטעם שנתבאר למעלה, מכל מקום אין למחות ביד הנוהגין היתר.

שוע"ר סי' תרמד

א אחר שחזר ש"ץ תפלת השחר נוטלין הלולב ומיניו ... ומברכין על נטילת לולב ושהחיינו.

דברי נחמ"י סי' תפט

לכאורה קשה ממעשים בכל יום שמברכים הקהל אחר שמעם מש"ץ. וצריך לומר דהיינו טעמא שבשעת שמיעה דעתם בפירוש לספור בעצמם מיד כנהוג, והרי זה מעין מה שיתבאר סי"ד לענין השואל.